

JAK MOHOU MĚSTA PODPOŘIT KOMUNITNÍ ENERGII Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

POKYNY PRO MÍSTNÍ A
REGIONÁLNÍ TVŮRCE POLITIK

www.renewables-networking.eu

ENERGYCITIES

OBSAH

O TOMTO DOKUMENTU

05

1. PROČ KOMUNITNÍ ENERGIE?

06

2. KTERÉ MODELY JSOU VHODNÉ PRO SPOLUPRÁCI?

08

3. JAK MOHOU MĚSTA PODPOROVAT SPOLEČENSTVÍ PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE?

12

AKO ZPROSTŘEDKOVATEL PRAVIDEL A POLITIK

12

Vytvoření vhodných podmínek k prosperitě komunitní energie

- 3.1 Zahrnutí kolektivního vlastnictví mezi cíle v dlouhodobých klimatických a energetických strategiích 12
- 3.2 Vyžadování účasti občanů na projektech po developerech 13
- 3.3 Zabezpečení partnerství mezi městy a venkovem 14
- 3.4 Vedení rozvoje nových čtvrtí směrem ke komunitní energii 15
- 3.5 Spolehnutí na komunitní plánování a angažovanost 17
- 3.6 Jiný způsob získávání energie 19
- 3.7 Vytvoření skutečného partnerství s evropskými a vnitrostátními orgány 22

JAKO PARTNER NEBO ZPROSTŘEDKOVATEL PROJEKTU

24

Poskytnutí přímé podpory iniciativám komunitní energie

- 3.8 Vytvoření nebo pověření zvláštního orgánu 24
- 3.9 Mapování potenciálu a navazování kontaktů 24
- 3.10 Poskytování přístupu k veřejným místům a infrastrukturám 25
- 3.11 Zajištění financí a vybírání finančních prostředků 26

JAKO PROVOZOVATEL INFRASTRUKTURY

27

Správa energetické infrastruktury s účastí komunity

- 3.12 Nabídnutí účasti na místních veřejných službách 27
- 3.13 Otevření kapitálu u obecních energetických projektů 27
- 3.14 Spojování úsilí na kampaních pro opětovné převedení pod obecní správu 28

ZÁVĚR

29

ZDROJE

30

O TOMTO DOKUMENTU

Sdružení Energy Cities je členem [platformy pro vytváření obnovitelných sítí](#), což je diskusní projekt víceúrovňová správy financovaný Evropskou komisí. Jeho cílem je analyzovat a podpořit politiky v oblasti obnovitelné energie propojením příslušných evropských, národních, regionálních a místních aktérů. Energy Cities je evropské sdružení místních orgánů pro transformaci energetiky podporující tento projekt propojováním měst, která na svém území rozšiřují zdroje energie z obnovitelných zdrojů, a vedením těchto měst k cíli, aby se na hrubé konečné spotřebě EU do roku 2030 podílela obnovitelná energie ze 32 %.

Komunitní energii nyní podporují nová „evropská práva“ v návaznosti na institucionální dohodu o novém legislativním rámci pro energetiku v Evropě (balíček předpisů Čistá energie pro všechny Evropany). Podle tohoto rámce budou moct občané a energe-

tická společenství v celé EU snadno investovat do obnovitelných zdrojů energie a těžit z transformace energetiky. Jejich právo vyrábět, spotřebovávat, prodávat a skladovat energii je nyní jasně uvedeno v právních předpisech EU.

Pro místní orgány neexistuje lepší čas, kdy se více zapojit do projektů komunitní energie. Mnoho měst po celé Evropě už testuje různé způsoby, jak takové projekty iniciovat a podporovat. Cílem tohoto dokumentu sdružení Energy Cities je nejen ukázat jejich postup, ale také identifikovat stávající modely spolupráce.

Doufáme, že tím inspirujeme místní a regionální tvůrce politik a poskytneme jim dostatek informací, aby byli ochotní se spojit s občany a pustit se do transformace energetiky ve své obci.

1. PROČ KOMUNITNÍ ENERGIE?

MĚNÍCÍ SE ROLE MÍSTNÍCH ORGÁNŮ

Dnes už je široce přijímanou skutečností, že přesun směrem k dekarbonizované Evropě poháněné obnovitelnými zdroji energie významným způsobem závisí na zapojení místních regionálních orgánů. Od zahájení Paktu starostů a primátorů EU v roce 2009 po konferenci COP21 v roce 2015 se dosáhlo mnoha důležitých milníků. Toto nadšení kolem opatření v oblasti klimatu se však převážně zaměřovalo na místní a regionální orgány jako na osvojitele čistých technologií. Do značné míry se města často považovala za laboratoře, podle kterých by bylo možné rozšířit osvojení služeb a infrastruktur v oblasti obnovitelné energie a implementovat rozsáhlé programy energetické účinnosti. Jejich roli ve změně energetické dynamiky trhu s energiemi (ovlivňování toho, kdo plánuje, vlastní, ovládá a těží z nových energetických infrastruktur a technologií) se už ale tolik pozornosti nevěnovalo. Přesto v posledních několika desetiletích místní vládní instituce ukázaly,

že mohou mít pozitivní účinek na zprostředkování nových obchodních modelů, mohou změnit způsob, kterým se energetický systém spravuje, a podpořit tím více přímé účasti místních komunit.

Místní a regionální orgány mohou dynamiku „komunitní energie“ podporovat různými způsoby:

- 1** Zapojit do změny režimu dodávek energie a spotřebních návyků celou čtvrť.
- 2** Spojit se s jednotlivci a družstvy při identifikaci, financování nebo provozování řady různorodých zelených projektů.
- 3** Zapojit občany do místního plánování energetické infrastruktury a politik.

DEFINOVÁNÍ KOMUNITNÍ ENERGIE

„Komunitní energie“ může zahrnovat řadu různých aspektů a činností. O definování tohoto konceptu se pokusila řada organizací včetně akční koalice Mezinárodní agentury pro obnovitelné zdroje energie (IRENA), která ho definuje jako „ekonomickou a provozní účast a/nebo vlastnictví občanů nebo členů vymezené komunity na projektu obnovitelné energie.“

Podle Koalice komunitní energie pro Spojené království „se důraz klade především na projekty zahrnující místní zapojení, vedení a kontrolu, které místní komunitě prospívají.“ Struktura této příručky a příklady budou odrážet tuto širší definici, avšak se silným zaměřením na obnovitelné zdroje energie.

SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ PŘÍNOSY: „GENEROVÁNÍ NEJEN OBNOVITELNÉ ENERGIE“

Ve zprávě z roku 2018 o stavu odvětví (State of the Sector) od neziskové organizace Community Energy England se uvádí, že „komunitní energie poskytuje místním oblastem mnohem víc než jen generování obnovitelné energie, protože organizace usilovně pracují na environmentálních, sociálních a ekonomických přínosech.“ Toto tvrzení je pravdivé nejen pro Velkou Británii, ale podle různých studií i pro celou Evropu. V roce

2016 došly dvě nezávislé studie zaměřené na větrnou energii k závěru, že komunitní projekty v oblasti větrné energie přispěly místnímu rozvoji asi osmkrát více než projekty realizované tradičními společnostmi vlastněnými investory. Jedna z těchto dvou studií analyzovala dopad komunitních projektů na příjmy a zaměstnanost ve třech skupinách na skotských ostrovech a zjistila, že přibýlo příležitostí pro místní hospodářskou obnovu,

výnosy se investovaly zpět do místní infrastruktury a služeb a projekty přispěly k sociální soudržnosti a přijetí obnovitelné energie.¹ O několik měsíců později dospěla studie provedená německým institutem pro decentralizované technologie (German Institute for Decentralised Technologies) také k závěru, že komunitní projekty přináší osmkrát až desetkrát takovou přidanou hodnotu jako projekty externích developerů.²

Kromě toho projekty komunitní energie často zahrnují i silné sociální požadavky spojené s řešením energetické chudoby. V mnoha případech se výnosy z takového projektu proto opět investují do opatření, která pomohou zranitelným spotřebitelům přijmout aktivnější roli při řízení vlastní spotřeby, a někdy dokonce do převzetí vlastnictví energetických projektů.

NOVÁ EVROPSKÁ PRÁVA

V prosinci roku 2018 dospěly orgány EU k politické dohodě ohledně všech hlavních legislativních opatření a vytvořily balíček předpisů „Čistá energie pro všechny Evropany“, který má v příštích desetiletích výrazně ovlivnit budoucnost energetického prostředí.

Jedním z hlavních průlomů je právní uznání (se souvisejícími právy a povinnostmi), které bylo uděleno jednotlivým výrobcům energie a komunitám. Směrnice o obnovitelných zdrojích energie nyní skutečně dává občanům a „společenstvím pro obnovitelné zdroje“ právo vyrábět, skladovat, spotřebovat a prodávat obnovitelnou energii bez nepřiměřené zátěže nebo diskriminačních postupů. **Směrnice o obnovitelných zdrojích energie** definuje řadu kritérií, podle kterých je možné libovolný právní subjekt považovat za „společenství pro obnovitelné zdroje“:

- 1 Princip samostatnosti a blízkosti**
Společenství pro obnovitelné zdroje „je založeno na otevřené a dobrovolné účasti, je samostatné a je účinně kontrolováno podílčníky nebo členy, kteří se nacházejí v blízkosti projektů energie z obnovitelných zdrojů vlastněných a vybudovaných tímto právním subjektem.“
- 2 Místní orgány jako způsobilí podílčníci**
Podílčníky nebo členy „jsou fyzické osoby, malé a střední podniky nebo místní orgány, včetně obcí.“
- 3 Přínosy společenství**
Hlavním účelem společenství pro obnovitelné zdroje by mělo být „poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních společenských přínosů svým podílčikům nebo členům anebo místním oblastem, kde provozuje svou činnost.“

Novým právem, které je nyní zakotveno v evropském právu, je také prodej nadbytečné produkce elektřiny **obchodováním s energií mezi účastníky trhu** (přímo

nebo prostřednictvím agregátora). Vzhledem k tomu, že velký počet evropských občanů (asi 40 %) žije v bytových jednotkách, Komise také vyzývá členské státy, aby posílily postavení „**společně“ jednajících samospotřebitelů (nebo také kolektivní samospotřeby)**.“

Navíc směrnice od členských států vyžaduje, aby posuzovaly příležitosti a překážky spojené s rozvojem samospotřeby a společenství pro obnovitelné zdroje a zavedly vhodné podpůrné rámce, které zajistí spravedlivou šanci konkurovat ostatním aktérům na trhu. To znamená zejména „poskytovat jim informace a technickou a finanční podporu, snížit administrativní požadavky, včetně kritérií pro výběrová řízení zaměřená na společenství, vytvořit pro ně individuálně uzpůsobená nabídková okna nebo jim umožnit, aby byla odměňována prostřednictvím přímé podpory, pokud dodrží požadavky pro malá zařízení.“

Stejně tak je v **právních předpisech EU o trhu s elektřinou** zahrnuta definice „**energetických společenství občanů**“ spolu s požadavkem na členské státy zavést vhodný právní rámec, který jim jejich činnost umožní a garantuje jim právo se podílet na generování, distribuci, agregaci, ukládání a dodávání energie nebo na službách v oblasti energetické účinnosti.

Závěrem směrnice o obnovitelných zdrojích energie také obsahuje ustanovení, která vyžadují integraci a nasazení samospotřeby obnovitelné energie a společenství pro obnovitelné zdroje do územního plánování a renovací městské infrastruktury.

Podrobnější analýzu všech nových příležitostí představených novými ustanoveními směrnic najdete v publikaci „Unleashing the power of community renewable energy“ nebo na adrese: <http://www.foeeurope.org/unleashing-power-community-energy>.

2. KTERÉ MODELY JSOU VHODNÉ PRO SPOLUPRÁCI?

PRŮLOMOVÉ MODELY PRO PARTNERSTVÍ MĚSTA S OBČANY

Města a komunity mohou prostřednictvím velmi inovativních procesů spolupracovat na různých částech „energetického hodnotového řetězce“ – od výroby energie přes distribuci a dodávání až po úsporu, vyrovnávání a ukládání. V níže uvedených příkladech uvádíme základní přehled existujících modelů a nových trendů napříč různými funkcemi a složkami energetického systému a různými organizačními strukturami v oblasti spolupráce města s občany.

PARTNERSTVÍ NA ROZVOJI INTELIGENTNÍ SÍTĚ (viz kapitoly 3.8 a 3.10)

Projekt spravedlivé a inteligentní sítě v **Gentu - Belgie**

Jak mohou lidé bez vhodné střechy investovat do solární energie a mít z ní přínos? Jak můžeme zajistit, že se dotované panely dostanou nejen do domů zranitelných spotřebitelů bez možnosti investovat, ale také do škol, podniků a co největšího počtu budov? A jak je možné těchto cílů dosáhnout bez přetížení již velmi vytížené elektrické sítě? Město Gent se k vyřešení těchto otázek pustilo do velmi unikátní spolupráce s několika místními partnery a v roce 2018 zahájilo pilotní projekt s názvem „Buurzame Stroom“ (v holandštině sousedská energie).

Mezi těmito partnery jsou dvě energetická družstva, univerzita v Gentu, která působí jako důvěryhodný a neutrální příspěvatel, spolek sociální ochrany, který zodpovídá za oslovování zranitelných domácností, a místní provozovatel distribuční soustavy. Jak je vysvětleno výše, plánem tohoto ambiciózního konsorcia je maximalizovat potenciál lokálně vyráběné energie v sousedství a „podílet se stejnou mírou na nákladech a přínosech, aniž by bylo nutné rozšířit stávající elektrickou síť“. Dvě uvedená družstva mají každé jinou misi a poskytují občanům různé možnosti, jak se zapojit. Ecopower, největší energetické družstvo v Belgii, má roli agregátora, který motivuje domácnosti, aby lépe spravovaly spotřebu energie. Provádí to podle odezvy na straně poptávky prostřednictvím inteligentních měřičů a aplikací pracujících s volně přístupnými daty.

Družstvo EnerGent dává občanům možnost investovat do místní výroby solární energie zakoupením fotovoltaických panelů. Dalším partnerem je společnost Partago sdílející elektromobily, která poskytuje elektromobily a nabíjecí stanice, aby se nadbytečná energie mohla využít právě v nabíjecích stanicích nebo uložit v autobateriích. Navíc ještě tento projekt bude experimentovat s uložením elektřiny do baterií v domácnostech.

Celý projekt se bude týkat jedné konkrétní čtvrti. Do konce roku 2019 se plánuje nainstalovat zhruba 5 000 m² solárních panelů na budovy s různými druhy vlastnických struktur a energie z nich bude mířit k různorodým obyvatelům (rodiny přistěhovaleckého původu, přechodní obyvatelé, senioři a zranitelné sociální skupiny³). Tato spolupráce s více zainteresovanými stranami a výrazným zapojením občanů přináší velmi dobré výsledky.

Role města v tomto projektu je zásadní, protože pomáhá celkové koordinaci, propojuje další iniciativy ve městě a různé partnery, řeší potenciální spory a dohlíží na povinnosti každého aktéra. Celkově se tomuto projektu „spravedlivé a inteligentní“ sítě podařilo dosáhnout zisku ze solární energie, je dostupný velké skupině zúčastněných stran, optimalizuje výrobu energie na místní úrovni tím, že lépe vyrovnává nabídku a poptávku, a v cílové čtvrti vytváří díky kolektivnímu a participativnímu přístupu pocit komunity.

V neposlední řadě má tato iniciativa zásadní význam, co se týče experimentování města s novými partnery, rámci a nařízeními v oblasti vyrábění a dodávání místní zelené energie a spravedlivého a ziskového obchodního modelu.⁴

V číslech

- » Do konce roku 2019 by mělo být nainstalovaných 5000 m² solárních panelů.
- » Z celkového počtu zúčastněných rodin se 13 % řadí mezi zranitelné domácnosti.

SPOLEČNÉ INVESTIČNÍ DRUŽSTVO (viz kapitoly 3.8 a 3.10)

Investiční družstvo spoluvlastněné městem **Mouscron - Belgie**

Stále více místních orgánů investuje do družstev, které podporují projekty pro rozvoj obnovitelné energie v regionu. Jedním z takových případů je belgické město Mouscron, které společně se skupinou občanů a dvěma dalšími partnery v roce 2017 zahájilo projekt „Coopem“ (Cooperative Energy of Mouscron). Město vlastní 15 % podíl na družstvu, 55 % většinový podíl patří občanům Mouscronu a zbylých 30 % vlastní zelené investiční družstvo a společnost. Kromě očekávané roční návratnosti investic ve výši až 6 % dostali navíc první členové, kteří se k projektu Coopem připojili, příznivou daňovou slevu ze svých investic.

Hlavní činností družstva je pomoci domácnostem nainstalovat na střechy solární panely. Projekt Coopem odstraňuje překážku vysokých počátečních nákladů tím, že zálohově vyplácí regionální solární dotace, které by se za normálních okolností vyplácely v průběhu pěti let. Navíc vyřizuje celkový technický a administrativní proces od A do Z. Jedná se zejména o společný nákup zařízení od místních dodavatelů a monitorování a ověřování instalace. Na konci roku 2017 dokončilo družstvo společný nákup 31 solárních zařízení pro domácnosti v Mouscronu.

Navíc i místní podniky jsou skvělou cílovou skupinou projektu Coopem, který jim nabízí leasingový plán pro instalaci solárních fotovoltaických panelů a financuje 90 % původních investic, které se splácí v průběhu desetiletého období prodejem zelených certifikátů.

Díky tomuto „řešení na klíč“, které družstvo poskytuje, získaly domácnosti a podniky, které měly z instalací prospěch, snazší finanční a technický přístup k investicím do solární energie a podstatně snížily svůj účet za elektřinu. Co se týče členů družstva, těm to přineslo dobrou návratnost investic, přímo se zapojili do transformace energetiky města a všechna rozhodnutí se prováděla na základě

principu jeden člen = jeden hlas. Celý projekt se projevil snížením emisí CO₂, což přispělo k politickému závazku města, a také posílil místní zaměstnanost a ekonomickou aktivitu ve městě.

V číslech

- » Členům družstva byly ve třetím roce provozu vyplaceny dividendy ve výši až 6 %.
- » Místní orgány vlastní 15 % podíl na družstvu a občané vlastní většinový podíl ve výši 55 %.
- » Domácnosti, které chtěly investovat do solární energie, získaly z regionálních dotací předem 45 % financí, které družstvo poskytlo ve formě zálohy.

SPOLEČNÉ ENERGETICKÉ VEŘEJNÉ SLUŽBY (viz kapitola 3.11)

Účast občanů na vlastnictví a správě místní veřejné služby ve **Wolfhagenu – Německo**

V některých zemích jsou veřejné služby společně vlastněny a provozovány místními orgány a občany. Někdy tomu tak je z důvodu silné tradice družstevního vlastnictví. V případě Dánska, kde je dálkové vytápění nejběžnějším typem dodávky tepla, provozují teplárenské sítě obvykle neziskové společnosti, které spoluvlastní družstva a obce. V jiných případech je kolektivní vlastnictví výsledkem sociálně a politicky motivovaných kampaní s cílem vrátit privatizované energetické sítě zpět do rukou místních orgánů a obyvatel. V Německu tyto kampaně vedly k tomu, že města vytvořila plně integrované energetické společnosti (pokrývající celý hodnotový řetězec produkce, distribuce a dodávky)⁵ a občanským družstvům v některých případech nabídla spoluvlastnictví a hlasovací práva.

Ve městě Wolfhagen podpořilo sdružení „Stadtwerke“ vytvoření občanského družstva, které nyní vlastní 25 % kapitálu a se dvěma zástupci zasedajícími v devítičlenné dozorčí radě Stadtwerke se podílí na určování strategických směrů. Zajímavým faktem je, že toto město se 14 000 obyvateli bylo také jedním z prvních německých měst, které svou elektrickou síť převedlo pod obecní správu. V roce 2003 tehdejší ředitel

Stadtwerke přesvědčil místní politiky, aby využili příležitosti končící 20leté koncesní smlouvy se společností E.ON a převzali zpět kontrolu nad distribuční soustavou. Po třech letech intenzivního vyjednávání (způsobeného odporem společnosti E.ON a potřebou vyjasnit mnoho technických, obchodních a právních otázek) se konečně v roce 2006 dojednala dohoda. Dnes Stadtwerke dosahuje zisku každý rok, počet zaměstnanců se téměř zdvojnásobil a toto sdružení vyhrálo několik mezinárodních cen za inovativní projekty v oblasti úspory energie. Od roku 2005 se Wolfhagenem inspirovalo asi 284 obcí⁶, včetně Hamburku, druhého největšího města v Německu, a získaly tak zpátky kontrolu nad energetickým sektorem.

V číslech

- » Občané vlastní **25 %** podíl místní veřejné služby a zbylých **75 %** vlastní samotné město.
- » Stadtwerke dosáhlo svého cíle **100 %** obnovitelné energie v roce **2014**, celý rok před plánovaným termínem.

©Energieoffensive Wolfhagen, Facebook

SPOLUVLASTNĚNÁ ENERGETICKÁ INFRASTRUKTURA (viz kapitola 3.12)

Vítr vanoucí poblíž přístavu přímo prospívá **Kodani – Dánsko** a tamním obyvatelům

Větrná farma Middelgrunden v Dánsku je slavným příběhem o úspěchu rozsáhlého energetického projektu spoluvlastněného městem a jeho obyvateli. Zároveň jde o jeden z největších větrných parků na moři na světě. Tento příběh začal už koncem devadesátých let, kdy se nově zřízené energetické družstvo začalo zabývat plánováním a projednáváním smluv s energetickou veřejnou službou vlastněnou Kodaní o výstavbě 20 větrných turbín (každé s výkonem 2 MW) několik kilometrů od městského přístavu.

Ve fázi testování a výstavby větrného parku se náklady na první turbíny uvedené do provozu a výnosy z nich rovnoměrně rozdělily mezi místní veřejnou službu a družstvo. Po dokončení schématu v roce 2000 začali dva spoluvlastníci fungovat jako dva samostatné subjekty. Jižních 10 turbín vlastnilo a spravovalo 8 500 členů družstva a severních 10 turbín dostala místní veřejná služba.

Družstvo funguje podle modelu demokratické správy, ve které má každý člen nezávisle na počtu vlastněných akcií jeden hlas. Tento projekt má také vzdělávací složku, kdy jedna z turbín byla pokřtěna jako „dětská větrná turbína“. Mladí tak dostali příležitost hlasovat

jménem členů družstva, mají o projektu větší povědomí a mohou se podílet na energetických otázkách. Spolupráce mezi těmito dvěma stranami se ukázala jako prospěšná pro obě z nich a stala se velmi symbolickým příkladem vůdčího postavení Dánska v oblasti komunitní energie. Místní veřejné služby poskytly technické a právní odborné znalosti a zapojení družstva bylo klíčové pro zajištění místního nadšení a zapojení komunity.⁷ V roce 2003 místní veřejné služby prodaly svůj 50 % podíl soukromé dánské energetické společnosti a v listopadu 2018 ho odkoupily zpět, aby větrný park obnovily a životnost po roce 2025 prodloužily o dalších 25 let.⁸

V číslech

- » Podle klimatického plánu Kodaně bude moct místní družstvo investovat do dalších **100** nových větrných turbín, které místní veřejné služby plánují do roku **2025** vystavit.
- » Roční výkon elektrárny odpovídá spotřebě **30 000** místních domácností.

PRONÁJEM ENERGIE OD KOMUNIT (viz kapitola 3.12)

Třicet občanských elektráren ve **Vídni – Rakousko**

Když jsou města odpovědná za rozmístění a provoz energetické infrastruktury obnovitelných zdrojů prostřednictvím vlastních veřejných služeb, je možné vymyslet velmi kreativní metody, jak zahrnout komunitu. To je zejména případ Vídně, kde sdružení Stadtwerke Wien Energie začalo v roce 2012 prodávat občanům solární fotovoltaické moduly. Zájem byl okamžitý: u prvních dvou solárních elektráren, na kterých město tento model zkoušelo, byly všechny panely zarezervované během jednoho týdne. U třetí továrny to trvalo už jenom asi 24 hodin.

Tento inovativní model funguje následovně: občané od elektráren postavených a provozovaných Wien Energie odkoupí panely a pronajmou je veřejné službě. Wien Energie pak občanům vyplácí každoroční odměnu v podobě přímého bankovního převodu na jejich účty, ročním nakupováním (v partnerském supermarketovém řetězci Spar) nebo poukázkami na elektřinu či plyn. Roční úročení se u pětileté smlouvy pohybovalo od 1,75 % do 3,1 %. Po vypršení životnosti panelů (přibližně po 25 letech) je Wien Energie od občanů vykoupí zpět za plnou cenu. V roce 2017 bylo na základě tohoto modelu vystavěno

30 elektráren s instalovanou kapacitou 19 MW a přibližně 10 000 zúčastněných obyvatel investovalo 35 milionů eur. Panely jsou nainstalované na velmi různorodých místech včetně vlakových nádraží, nákupních center, veřejných škol, hřbitovů, nemovitostí pro sociální bydlení atd.⁹

Toto řešení umožnilo vídeňským občanům, kteří převážně žijí v bytových domech s komplexními vlastnickými strukturami nebo bez vhodné střechy, investovat do solární energie a mít z ní přínos.

V číslech

- » Zhruba **10 000** zúčastněných občanů investovalo přes **35 milionů eur**.
- » Vzniklo asi **30** občanských elektráren, které ušetří přibližně **17 000** tun emisí oxidu uhličitého, které odpovídají emisím zhruba **2 500** evropských občanů.

3. JAK MOHOU MĚSTA PODPOROVAT SPOLEČENSTVÍ PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE?

JAKO ZPROSTŘEDKOVATEL PRAVIDEL A POLITIK

Vytvoření vhodných podmínek k prosperitě komunitní energie

3.1 Zahrnutí kolektivního vlastnictví mezi cíle v dlouhodobých klimatických a energetických strategiích

V rámci konference COP21 se stovky místních orgánů zavázaly, že nejpozději do roku 2050 je budou ze 100 % zásobovat obnovitelné energie. Dosažení tohoto ambiciózního cíle bude vyžadovat mobilizaci nejen velkého objemu soukromého kapitálu, který je k dispozici v podobě úspor občanů, ale také veřejnou podporu nových energetických politik a infrastruktur prostřednictvím sdíleného vlastnictví a modelu demokratické správy. To vše vyžaduje větší zapojení komunity nejen do jednorázových projektů, ale také do komplexní a koordinované strategie stojící na dlouhodobém závazku.

ČTYŘI MÍSTNÍ ORGÁNY S KONKRÉTNÍMI CÍLI PRO ROZVOJ MÍSTNÍ A KOMUNITNÍ ENERGIE

V místním plánu Cornwallského hrabství (Velká Británie) pro období 2016–2030 je v části o energii z nízkouhlíkových a obnovitelných zdrojů uvedeno, že „podpora bude poskytnuta takové výrobě energie z nízkouhlíkových a obnovitelných zdrojů, které [...] splňují potřeby místních komunit“.¹⁰

Okres Steinfurt v Německu, do kterého patří 24 obcí zastupujících přibližně 445 000 obyvatel, se plánuje stát do roku 2050 plně soběstačným (co se týče pokrytí potřeb obnovitelné energie) převážně právě díky zapojení komunity. Studie zadané místní správou došly k závěru, že soběstačnosti by bylo možné dosáhnout pouze „regionálně decentralizovaným způsobem“ a že „bez občanů to nepůjde“, sdělil v rozhovoru úředník odpovědný za ochranu klimatu.¹¹

Belgické město Gent má do konce roku 2019 za cíl pokrýt 15 % spotřeby energie v domácnostech místně vyráběnou obnovitelnou energií. Už v roce 2011 dosáhlo 7,5 % a k 15 % cíli má dobře nakročeno. Mimo to má město velmi ambiciózní metodiku, která například do „místní produkce“ nezapočítává velkou elektrárnu pouze na biomasu, která se v jeho okrese nachází.

Navíc koaliční smlouva pro období 2014–2019 konstatuje, že alespoň 30 % celkové spotřeby energie městských budov se musí pokrýt ze solární energie s minimálně 50 % účastí občanů Gentu.

SKOTSKÝ MODEL

Výslovně zmíněná podpora komunitní energie v politických strategiích je velmi zásadní.

Na národní úrovni je Skotsko jedním z nejzářnějších příkladů politiky stanovování cílů pro rozšíření komunitní energie. V roce 2011 se vláda zavázala do roku 2020 vystavět 500 MW „místně a komunitně vlastněných“ zdrojů obnovitelné energie. Skotské orgány přijaly řadu odpovídajících nástrojů technické a finanční podpory a už o čtyři roky později v roce 2015 zprávy naznačovaly, že byl cíl překročen, což jen účinnost takového závazku

potvrzuje. V návaznosti na tyto úspěchy vláda aktualizovala svůj cíl pro rok 2020 na 1 GW a zavázala se do roku 2030 z místních a komunitních energetických zařízení dosáhnout 2 GW. Ve vládním politickém prohlášení se uvádí: „Naší snahou je zajistit, že do roku 2020 bude mít alespoň polovina nově schválených projektů obnovitelné energie prvek sdíleného vlastnictví.“¹²

Tento příklad inspiroval vládu Walesu, která také pro místně a komunitně vlastněné zdroje obnovitelné energie stanovila cíl do roku 2030.¹³

ROSTOUCÍ TLAK FRANCOUZSKÉ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

V návaznosti na postup Skotska stoupá počet zájmových skupin, které vyzývají své vlády, aby přijaly podobná opatření. Jedná se zejména o francouzskou koalici „občanská energetika“, která se v prosinci 2017 formálně

odvolala na vládu, aby přijala cíl do roku 2030 vybudovat 15 % kapacitu pro obnovitelné zdroje ve vlastnictví a správě občanů nebo místních orgánů.

3.2 Vyžadování účasti občanů na projektech po developerech

INSPIRACE DÁNY

Od roku 2009 ukládá zákon o obnovitelných zdrojích energie všem developerům v oblasti větrné energie povinnost nabídnout obyvatelům žijícím v blízkosti nových staveb 20% podíl na vlastnictví. Tento přístup k obnovitelným zdrojům energie pomohl zemi rozpoutat

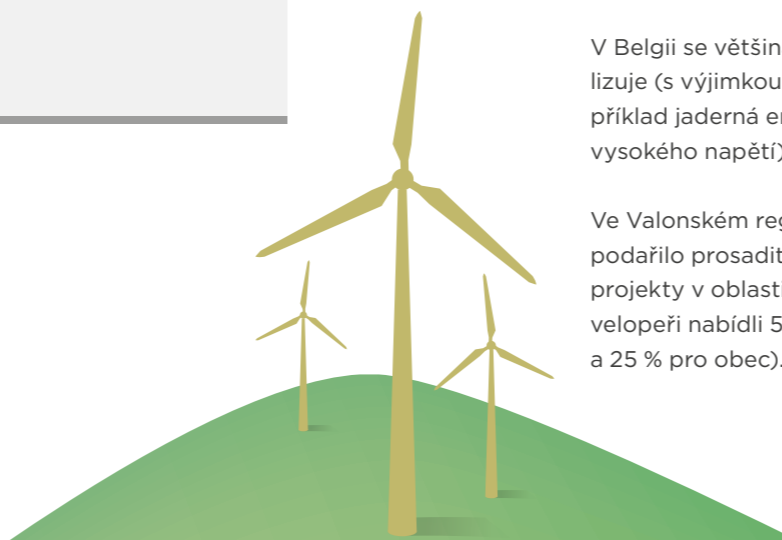
skutečnou revoluci ve větrné energii a měl obrovský dopad na ekonomiku. Pro představu tento sektor nyní zaměstnává asi 85 000 lidí a podle dánské asociace větrného průmyslu tvoří až 3 % HDP Dánska.

PŘÍKLAD BELGIE

V Belgii se většina pravomocí v oblasti energie regionalizuje (s výjimkou rozsáhlých infrastruktur, kam patří například jaderná energie, větrná energie na moři a vedení vysokého napětí).

Ve Valonském regionu se místním orgánům a družstvům podařilo prosadit regionální doporučení zaměřené na projekty v oblasti větrné energie, které vyžaduje, aby developeri nabídli 50 % komunitní účast (25 % pro občany a 25 % pro obec).¹⁴

Ve Vlámku jednají energetická družstva s Vlámským parlamentem, aby přijal dekret, který by povolení pro projekty developerů v oblasti obnovitelné energie podmiňoval nabídnutím minimálně 50 % vlastnického podílu občanům. Přestože nemají kompetence k vydávání povolení, dvě provincie a více než 20 obcí ve Flandrech už politicky takovýto cíl pro výstavbu zařízení na výrobu obnovitelné energie ve svých volebních obvodech podporují.

NOVÝ POLITICKÝ SIGNÁL V NIZOZEMSKU

V Nizozemsku bylo v rámci vnitrostátní dohody o klimatu pro rok 2030 přijato rozhodnutí, že developéři v oblasti solární a větrné energie by měli umožnit místním komunitám 50% účast na kapitálu. Každý nový projekt by měl být předmětem dohody s místní komunitou, ve které se bude energetická infrastruktura stavět, a veřejnost by měla mít možnost se do procesu široce zapojit. Přestože se tento proces místní dohody může zdát ča-

sově náročný, měl by zabránit v tom, aby se projekty zpožďovaly z legislativních důvodů, které jsou nákladné a mohou se řešit několik let.

Tento zákon by měl být zakotven v brzy přijatém národním klimatickém a energetickém plánu, který Nizozemsko musí předložit Evropské komisi do konce roku 2019.

3.3 Zabezpečení partnerství mezi městy a venkovem

V městských oblastech s vysokou hustotou zalidnění je sice poptávka po energii vysoká a lidé v nich mohou mít chuť investovat do ekologických projektů, ale možnosti vystavení rozsáhlé infrastruktury obnovitelné energie jsou velmi omezené. Vzhledem k tomu, že města a metropole mají „v oblasti energetických zdrojů strukturální schodek“, jejich plány na 100 % zásobování obnovitelnou energií budou záviset na partnerstvích, které se jim podaří uzavřít s venkovem, kde je spousta zemědělských zdrojů a kde se mohou vystavit větrné elektrárny, elektrárny na biomasu, atd.¹⁵ Kromě této čistě praktické úvahy je zde také politická výzva, aby se zajistilo, že projekty v oblasti výroby energie také přispějí ke snahám o novou solidární ekonomiku, která byla velkým tématem v komunálních volbách po celé Evropě. Místní orgány se proto nezaměřují pouze na logiku hospodářské soutěže, ale snaží se vytvořit skutečné územní aliance, které by spolupracovaly na konkrétních projektech s občany a zainteresovanými stranami ze sousedních obcí a sdílely mezi sebou odbornou způsobilost a zdroje.

ZAJIŠTĚNÍ ŠIROKÉHO VLASTNICTVÍ

Současně pojem „spravedlivý přechod“ také předpokládá energetické projekty občanů s různorodým vlastnictvím jak z geografického, tak i sociálního hlediska. To je třeba zohlednit například v době, kdy se na nový projekt v oblasti obnovitelné energie vybírají komunitní akcie, aby se zabránilo situacím, ve kterých by znevýhodněné komunity viděly nová zařízení jako uvalení povinnosti na jejich krajinu od finančně zajištěných obyvatel města. Ve Francii například nedávná studie ukázala větší finanční vliv pařížského regionu, pokud jde o vlastnictví projektu mimo jeho zeměpis-

nou oblast. Podle zpráv o investicích prostřednictvím webové stránky skupinového financování Lendosphere zaměřené na projekty udržitelného rozvoje pocházelo 13 % všech investic provedených na této platformě od pařížských občanů.¹⁶ Místní úřady tak mohou hrát důležitou roli v zajištění cílených komunikačních kampaní a konkrétních požadavků na developery projektu, aby obyvatelé žijící v bezprostřední blízkosti zařízení dostali příležitost zapojit se do řízení a finančního vlastnictví projektu.

CÍL PAŘÍŽE PRO ROK 2020: PODPORA KOMUNITNÍ ENERGIE VE SPOLUPRÁCI S VENKOVSKÝMI OBLASTMI

Místní orgány v Paříži plánují do roku 2020 vytvořit spolupracujícího dodavatele obnovitelné energie, který by rozvíjel vzájemně výhodné partnerství mezi městem a venkovem. Konkrétněji klimatický plán města do roku 2050 uvádí následující: „Paříž, společně s dalšími místními orgány zahrnujícími

Métropole du Grand Paris, prozkoumá příležitost vytvořit komunitního provozovatele dodávek obnovitelné energie mezi oblastmi, který bude prosazovat nové formy partnerství s venkovskými oblastmi a zohlední problémy související s energetickými nosiči¹⁷.

¹⁶ | Například ve španělských komunálních volbách v roce 2015 poprvé napadla nová sestava politických sil (včetně Ahora Madrid, Barcelona en Comú a Cadiz Si Se Puede) zavedené strany v největších španělských městech. Ústředním bodem jejich programů byly výzvy k obnovení rovnováhy moci vůči nedostatečně zastoupeným skupinám a zajištění nových forem sociální a ekonomické spravedlnosti.

3.4 Vedení rozvoje nových čtvrtí směrem ke komunitní energii

Místní orgány mohou jako strůjci územního plánování využít plánů rozvoje měst, jako jsou nové ekologicky šetrné čtvrti, a vést developery směrem k řešení komunitní energie, včetně kolektivní samospotřeby. Plány na rekonstrukci nebo vytvoření plně obnovitelných sítí dálkového vytápění je možné také spojit s cíli zlepšit účast občanů na energetickém systému. Jedná se například o situace, kdy se koncesní smlouva udělí občanským družstvům, jako tomu bylo v případě níže uvedeného belgického města Eeklo.

PROJEKT LYON CONFLUENCE

Jako součást akčního plánu pro udržitelnou energetiku Paktu starostů a primátorů přidělily místní orgány Métropole de Lyon veřejné rekonstrukční společnosti (SPL Lyon Confluence) jeden z největších projektů obnovy měst ve Francii. Projekt Lyon Confluence vystaví 1 000 000 m² nových příbytků, kanceláří a obchodů v bývalé průmyslové oblasti o rozloze 150 ha v centru města. Nové i existující budovy z tohoto projektu, který už probíhá a měl by být dokončen do roku 2030, budou všechny zcela bezuhlíkové.

Kolektivní samospotřeba se testuje jako součást tohoto plánu rozvoje čtvrti zejména díky místní politice v oblasti nemovitostí, která developery zavazuje do nových stavebních projektů začlenit instalace obnovitelných zdrojů energie. Ambiciózní zadávací dokumentace tak povede vybrané developery, aby 12 000 m² stavebních jednotek, včetně studentských bytů, jeslí a komerčních a kancelářských prostor vybavili kolektivními fotovoltaickými zařízeními pro samospotřebu. Vnitrostátní energetická a veřejná služba EDF je odpovědná za celkovou správu a smluvní ujednání projektu kolektivní samospotřeby na straně výrobce i spotřebitele. Model funguje následovně: každá osoba nebo společnost, která si zakoupí stavební jednotku, má nárok na podíl fotovoltaického systému, který odpovídá rozloze zakoupené jednotky. Až bude fotovoltaický systém v provozu, účet za elektřinu daného jednotlivce, veřejné instituce nebo společnosti se sníží o množství energie, které odpovídá přidělenému podílu na celkovém fotovoltaickém systému.

Předpokládá se, že tento nový systém by měl s pomocí místního ukládacího zařízení pokrýt až 50 % poptávky po elektřině.

KOLEKTIVNÍ SAMOSPOTŘEBA: NOVÝ TREND NAPŘÍČ EVROPSKÝMI MĚSTY

Z občanů, podniků, škol a dalších veřejných zařízení, které sdílí energii se svými sousedy, se stává v zemích, jako je Německo, nový trend. Například v Heidelbergu je místní energetické občanské družstvo součástí projektu, ve kterém figuruje jako „miniaturní veřejná služba“ spolupracující s místním provozovatelem distribuční soustavy. Umožňuje tak 116 spolupracujícím rezidentům bytových domů vybavených sedmi fotovoltaickými systémy kolektivně využívat místně vyrobenou energii za ekonomicky výhodnou cenu a zbytkovou energii odkupovat ze sítě.¹⁸

Díky oficiální právní podpoře francouzského energetického zákoníku se z toho stává pomalu nový trend i ve Francii. Podle něj je kolektivní samospotřebou dodávka elektřiny od jednoho nebo více výrobců jednomu nebo více spotřebitelům, která je organizovaná prostřednictvím právnické osoby a provádí se prostřednictvím stejné rozvodny středního/nízkého napětí. Vzhledem k rostoucím maloobchodním cenám energie a nepříznivým podmínkám pro přivádění nadměrného výkonu do sítě se plány kolektivní samospotřeby na úrovni obvodů nebo čtvrtí stávají v evropských městech stále atraktivnějším obchodním modelem.

V šestitisícovém francouzském městečku Malaunay v Normandii, které bývalo textilní velmocí a prošlo si érou průmyslového úpadku, podpořily místní a občanské projekty zaměřené na obnovitelnou energii strategii města pro hospodářské oživení. Dnes je toto město národním úspěchem. Jedná se údajně o první místní orgán, který po nasazení fotovoltaických panelů na střechy několika veřejných budov a instalaci řešení pro ukládání energie, experimentoval s kolektivní samospotřebou. Střechy s „pozitivní energetickou bilancí“ místního kostela a školy nyní zásobují energií ostatní budovy a zařízení v okolí. Kromě toho byly solární panely školy spolufinancovány občany prostřednictvím platformy Lendosphere pro skupinové financování, což umožnilo městu získat přibližně 50 000 eur a současně poskytnout občanům 2,25% návratnost investic (více než v současné době nabízí ve Francii spořicí účty).

Ve Valonsku přijala krajská samospráva v listopadu 2018 návrh dekretu, který poskytne právní rámec pro otázku kolektivní spotřeby. Navrhovaná legislativa zavádí nového hráče: provozovatele kolektivní samospotřeby. Tuto roli na sebe může vzít družstvo, sdružení sousedů, místní orgány, skupina podniků atd. V procesu přijetí právních předpisů v této oblasti jsou i Vlámsko a Bruselský region.

PLNĚ OBNOVITELNÁ TEPELNÁ SÍŤ S MINIMÁLNĚ 30% OBČANSKOU ÚČASTÍ - EEKLO - BELGIE

V roce 2016 vydalo město Eeklo koncesní smlouvu na výstavbu sítě dálkového vytápění dodávaného z odpadního tepla (včetně místní spalovny a nemocnice) a obnovitelných zdrojů energie s velmi ambiciózními kritérii:

- 1 Princip rozdílové smlouvy: cena obnovitelného tepla by neměla překročit cenu individuálního vytápění plynovým kotlem zahrnující nákup, montáž, spotřebu a údržbu.
- 2 Alespoň 30 % sítě by měly vlastnit místní občané.

- 3 Developer projektu se musí zavázat k přijetí iniciativ zaměřených na boj s energetickou chudobou ve městě.

Smlouva byla udělena belgickému občanskému družstvu Ecopower ve spolupráci s francouzskou nadnárodní společností Veolia. Tato 30 km dlouhá síť dálkového vytápění, která je na cestě být tou největší ve Vlámsku, má potenciál poskytnout všem domům a podnikům ve městě teplo a teplou užitkovou vodu.

- 4 Přechod na plně obnovitelné teplo do roku 2036.

3.5 Spolehnutí na komunitní plánování a angažovanost

Místní orgány pochopily lépe než jednotlivé vlády, že občané by se měli považovat za víc než jen pasivní uživatele veřejných služeb a infrastruktur. Zatímco energetické a klimatické plánování na národní úrovni typicky probíhalo téměř s nulovým zapojením občanské společnosti, města mají dlouhou tradici své komunity do dlouhodobých plánů pro udržitelný rozvoj zapojovat.

Co se týče návrhu nových institucionálních metod, platform, sítí a nástrojů pro větší zapojení komunity, místním a regionálním orgánům nikdy kreativita nechybí. Takové nástroje většinou mají mechanismus, kterým místní orgány mohou cílit na skupiny, podporovat je a jejich nápady, sdílet znalosti a projednávat problematiku a příležitosti související s prostředím kolem opatření, regulací a financování projektů v oblasti energetiky a klimatu.

DIGITÁLNÍ PARTICIPATIVNÍ PLATFORMA „DECIDIM“ V BARCELONĚ

Decidim je projekt spolupráce, který vyzývá občany Barcelony, aby na digitální, opensourcové participativní platformě navrhovali, diskutovali, komentovali a podporovali nové návrhy města. Platforma je výsledkem obecního plánu pro období 2015–2019 s názvem „73 čtvrtí, jedna Barcelona, směrem k městu práv a příležitostí“ a získala příspěvky od asi 40 000 lidí. První katalánské družstvo pro obnovitelné energie, Som Energia, použilo v roce 2018 platformu Decidim k uspořádání valného shromáždění a různých debat se členy družstva a zainteresovanými občany, které zaznamenaly přibližně 3 500 účastníků a 1 300 hlasů.

PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET PRO PAŘÍŽSKÝ KLIMATICKÝ PLÁN

Prostřednictvím mechanismu participativního rozpočtu mohou Pařížané navrhovat investiční projekty pro svou čtvrt nebo větší oblast města. Dnes je 5 % investičního rozpočtu města, což do roku 2020 představuje asi půl miliardy eur, vyčleněno na projekty předložené občany.

V roce 2017 dosáhlo finanční krytí participativního rozpočtu více než 100 milionů eur. Na podporu iniciativ Pařížanů zaměřených na ochranu klimatu ohlásilo město ve svém klimatickém plánu zveřejněném v listopadu 2018, že 20 % finančního krytí participativního rozpočtu se vyčlení na opatření týkající se klimatu.¹⁹

ANGAŽOVANOST KOMUNITY NA KONKRÉTNÍM PROJEKTU

Jak k tomu může dojít v rámci velmi specifické iniciativy, můžete vidět na příkladu projektu Lyon Confluence. Kromě toho, že jde o jeden z největších projektů obnovy měst ve Francii, je také velmi ambiciózní z hlediska zapojení zúčastněných stran. Už od rané fáze projektu existuje „laboratoř městského života“, která povzbuzuje občany, aby se zapojili do dialogu a pomohli inteligentní a udržitelnou čtvrť navrhnout. Cílem bylo sjednotit odborné znalosti a názory místních podniků, sousedských komunit, vlastníků a developerů nemo-

vitostí, novinářů, tvůrců veřejného mínění a politik a všech dalších relevantních zúčastněných stran. Participativní výbor, složený ze sociálně-ekonomických, kulturních a vládních subjektů čtvrti, dohlíží na vývoj projektu a předsedá mu viceprezident pro Métropole de Lyon pověřený participační demokracií. Mimo to ještě za účelem vytvoření trvalé platformy k diskusi vzniklo centrum „Maison de la Confluence“, kde se mohou pořádat výstavy, debaty, semináře a konference o vývoji projektu.

3.6 Jiný způsob získávání energie

Místní a regionální orgány mohou mít vliv i na to, jakým způsobem a od koho se energie nakupuje. Mohou například přizpůsobit svůj přístup nebo pomoci komunitním skupinám k informovanějším rozhodnutím.

MODELY HROMADNÉHO NÁKUPU

Obce mohou společenstvím pro obnovitelné zdroje různými mechanismy obecně pomoci s lepšími volbami. Zajímavým modelem pro snížení nákladů na energii, který podporuje kolektivnější přístup k získávání energie, je hromadný nákup energie od dodavatelů.

Tento přístup se osvědčil v Nizozemsku a pomohl obcím vyjednat u dodavatelů energie skupinám občanů lepší podmínky, což každé domácnosti umožnilo ušetřit za energie až 20 % nákladů. Tento model „agregace a vyjednávání“ měl velký ohlas ve Velké Británii, kde je energetická chudoba vysoko na politickém programu. V roce 2011 zahájila skupina spotřebitelů ve Velké Británii kampaň nazvanou „The Big Switch“, která přiměla 300 000 lidí, aby se zaregistrovali do první iniciativy

kolektivního přechodu v zemi, a postavila proti sobě pět dodavatelů energie soutěžících o zákazníky nejnížší cenou elektřiny. Zajímavé je, že vítězem se stala společnost Co-operative Energy, která se snaží vytvořit etickou alternativu k „velké šestce“ dodavatelů energie a aktuálně nabízí všem svým zákazníkům dodávku plně obnovitelné energie. Odhaduje se, že domácnosti by díky přechodu mohly ve výsledku ušetřit až 183 liber za energii ročně. Ředitel kampaně ve svém komentáři pro deník The Guardian uvedl, že když jeden z menších dodavatelů, společnost Co-Operative Energy, může vyhrát, znamená to, že „kolektivní přechod může pomoci zahýbat trhem, a pro spotřebitele jde o důležitý krok na cestě k reformě trhu s energiemi.“

ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Místní orgány musí vyhovět poměrně vysoké energetické náročnosti budov. Musí se postarat o ohřev a napájení různých veřejných budov a zařízení, jako jsou nemocnice, školy, městské bazény, komunitní centra, pouliční osvět-

lení atd. Prostřednictvím výběrových řízení mohou zajistit, nejen že nakupovaná energie pochází z obnovitelných zdrojů, ale také že je v souladu s jejich vizí škálovatelnosti kolektivního vlastnictví.

GENT PRO VEŘEJNÉ ZAKÁZKY POUŽÍVÁ KRITÉRIA MEZINÁRODNÍ DRUŽSTEVNÍ ALIANCE (ICA)

Když město Gent zadává výběrová řízení na nové kapacity obnovitelné energie, občas experimentuje se systémem kritérií pro udělení, kde cenová konkurenceschopnost není zdaleka jediným měřítkem. Kritérium ceny mělo v rozvaze váhu 60 bodů a kritérium kvality (participativní financování podle principu Mezinárodní družstevní aliance) mělo váhu

zbylých 40 bodů. Aby se zájemce podle tohoto kritéria kvalifikoval, musí projekty s participativní složkou splňovat alespoň 30 % účast občanů. Tento minimální práh se stanovil v reakci na velké veřejné služby, které braly družstvům tržní podíl tím, že u projektů nedostatečně využívaly potenciálu skupinového úvěrování.

Zahrnování dražebních mechanismů nahrazujících výkupní tarify na vnitrostátní úrovni mělo ve většině členských států EU velmi negativní vliv na rozvoj družstev. Po intenzivním prosazování zájmů nevládními organizacemi, městy a sdruženími zastřešujícími družstva Evropská komise proto zahrnula do směrnice o obnovitelných zdrojích energie ustanovení, které vyzývá členské státy, aby při navrhování režimů podpory zohlednily specifika společenství pro obnovitelné zdroje. Ve Francii už takový přístup existuje a veřejná výběrová řízení nabízí projektům v oblasti obnovitelné energie, které jsou spolufinancované občany nebo obcemi, bonusy. Výzvy k podávání nabídek francouzského energetického regulačního orgánu skutečně počítají s „účastnickým bonusem“, který se v závislosti na energetické technologii a úrovni místního zapojení pohybuje od 1 do 5 eur za megawatthodinu (5 eur/MWh u projektů s biomasou a mezi 1 až 3 eury u větrných

a solárních projektů). V návaznosti na tlak ze strany národních zájmových skupin dokonce francouzský regulační orgán rozlišuje mezi projekty participativního financování spolufinancovanými prostřednictvím platformy skupinového financování (1 euro/MWh) a těmi ve vlastnictví místních a veřejných subjektů prostřednictvím skutečných kapitálových investic (3 eura/MWh). Toto rozlišování má odměňovat projekty, které mají přínos ze skutečného územního zakotvení a zapojení a vyzývají občany, aby se stali součástí řízení projektů. „Projekty, které zapojují občany do správy, se mnohem komplikovaněji vytváří a zaberou více času, takže jsou o něco dražší. Proto pravděpodobně vyžadují vyšší bonus“ uvedl energetický ředitel francouzského ministerstva pro ekologický přechod. V posledních výzvách k podávání nabídek muselo 40 % kapitálu projektů pocházet od občanů nebo místních orgánů.²⁰

KOMUNITNÍ VOLBA AGREGACE VE SPOJENÝCH STÁTECH

Ve Spojených státech probíhají systémy kolektivního přechodu déle než v Evropě. Přesněji řečeno se vyvinuly prostřednictvím inovativního procesu nazvaného „komunitní volba agregace“ (Community Choice Aggregation). Skrz tento model se zřídí místní nezisková veřejná agentura, která je pověřena shromážděním poptávky zúčastněných komunit po dodavatelích alternativních energií (místo po konkurenčních maloobchodních dodavatelích).²² Obcí řízené veřejné služby potom automaticky dodávají energii „výchozím zákazníkům“, kteří

dostanou oznámení s možností odstoupit. Tento obcemi demokraticky řízený model většinou znamená levnější a ekologičtější možnosti dodávky, které podporují místní ekonomiku.

Komunitní volba agregace podléhá různým specifickým regulačním podmínkám. Zatím byla zavedena v sedmi státních jurisdikcích (pokrývajících 25 % roční spotřeby elektrické energie v USA) a účastní se jí asi 1 300 obcí.²³

SMLOUVY O PRODEJI KAPACITY ELEKTRICKÉ ENERGIE

Smlouva o prodeji kapacity elektrické energie je dlouhodobá smlouva mezi výrobcem energie a odběratelem energie, v tomto případě městem, že odkoupí veškerou energii vyrobenou zařízením obnovitelné energie. Tato formální dohoda určuje objem, cenu a dobu, po kterou se bude elektřina prodávat, a může se pohybovat v rozmezí od 7 do 20 let. Vzhledem k postupnému ukončování subvenčních programů se tyto typy dlouhodobých smluv stávají stále oblíbenějšími u podnikových spotřebitelů na trhu s obnovitelnými energiemi a jsou skvělou příležitostí pro výrobce obnovitelné energie získat přístup k financování a spustit nové projekty.

Místní orgány by rovněž mohly zvážit smlouvy o prodeji kapacity elektrické energie jako podporu rozvoje nových kapacit, přičemž by mohly potenciálně obsahovat

kritéria, která by cílila na místní komunitně vedené projekty obnovitelné energie. Developerům komunitních projektů přináší místní úřady velmi dobré hodnocení úvěruschopnosti, dlouhodobou stabilitu a přístup k levným financím.

Tento přímý marketing zelené elektřiny, který je populární ve Spojených státech, by měl být brzy v Evropě mnohem běžnější, protože v nové směrnici o obnovitelných zdrojích energie pro vlády zemí EU bude existovat požadavek na odstranění všech administrativních překážek bránících jeho zavedení. V této souvislosti vznikla evropská aliance s názvem **RE-Source Platform**, která si klade za cíl zvýšit povědomí o různých modelech získávání obnovitelné energie v Evropě.

ENERGETICKÁ SPOLEČNOST V BRISTOLU PODPORUJE KOMUNITNÍ PROJEKTY PROSTŘEDNICTVÍM SMLUV O PRODEJI KAPACITY ELEKTRICKÉ ENERGIE

Ve Velké Británii se společnost Bristol Energy, kterou vlastní městská rada, zavázala, že bude bojovat za společenské blaho. Zavazuje se podporovat projekty komunitní energie a jejich investici do výroby obnovitelné energie. Hlavní metodou, jak

toho chce docílit (podle vyjádření na webových stránkách společnosti), je nabídnout celou řadu smluv o prodeji kapacity elektrické energie, které budou nejlépe vyhovovat potřebám komunitních projektů.

3.7 Vytvoření skutečného partnerství s evropskými a vnitrostátními orgány

ZAJIŠTĚNÍ VHODNÉHO PROVEDENÍ SMĚRNICE O OBNOVITELNÝCH ZDROJÍCH ENERGIE VE VNITROSTÁTNÍCH PŘEDPÍSECH

Přístup k dobře navrženým podpůrným programům, kapitálové náklady a celková jistota investorů, jsou všechny důležité prvky, které pomáhají menším komunitním skupinám s méně zdroji, než mají k dispozici velké veřejné služby, vydat se na cestu méně jistých investic. V posledních několika letech však regulační překážky představené členskými státy a přechod na tržněji orientované mechanismy podpory s ostrou konkurencí ovlivnily tradiční obchodní modely.

K řešení tohoto problému se jako součást balíčku Čistá energie pro všechny Evropany přijaly nové definice energetických komunitních skupin (ve směrnici o elektřině a obnovitelných zdrojích energie), aby tito noví účastníci trhu získali oficiální uznání a podporu. Pokud jde o kolektivní a individuální výrobce-spotřebitele, jejich právo vyrábět, spotřebovat, skladovat a prodávat elektřinu bez vystavení nepřiměřeným poplatkům bude rovněž v evropských právních předpisech zakotveno.

Navíc nyní směrnice o obnovitelných zdrojích energie vyzývá členské státy, aby zabránily dalšímu ústupu energetického hnutí občanů vytvořením „podpůrného rámce“ pro společenství pro obnovitelné zdroje. V tomto duchu legislativa rovněž vyžaduje vytvoření vnitrostátních jednotných kontaktních míst, které omezí vystavení občanů administrativní zátěži. V neposlední řadě se také snaží zvýšit jistotu investorů zákazem retroaktivních změn v provádění režimů podpor, které poškodily řadu komunitních skupin po celé Evropě.

Vzhledem k tomu, že se tato ustanovení musí nyní převést do vnitrostátních právních předpisů, místní orgány by měly působit jako strážní orgány a sledovat a ovlivňovat v tomto ohledu vývoj vnitrostátní politiky.

VYSLYŠENÍ MÍSTNÍHO HLASU V EU A PŘI VNITROSTÁTNÍ TVORBĚ POLITIK

Když jde o podporu společenství pro obnovitelné zdroje proveditelnými podnikatelskými plány, modely správy a finančním inženýrstvím, musí být místní orgány velmi kreativní. To znamená, že vyžadují více interních kapacit a zdrojů, včetně právních, technických a finančních odborných znalostí, kterými mohou podporovat družstva a další komunitní skupiny v konkrétních projektech. Takové odborné znalosti mohou být zapotřebí v případech, kdy místní orgány musí jednat jako mediátor mezi různými stranami, například když se družstva a provo-

zovatelé distribuční soustavy nemohou dohodnout na konkrétních projektech inteligentní sítě, což je problém, který musí řešit stále větší počet místních vládních institucí po celé Evropě.

Celkově potřebují místní orgány silnější hlas, pokud jde o tvorbu energetických politik na evropské i vnitrostátní úrovni, aby bylo možné uspokojit jejich potřeby a zajistit příspěvky a odpovídající rámec pro budování kapacit a partnerství.

OVlivňování NÁRODNÍCH ENERGETICKÝCH A KLIMATICKÝCH PLÁNŮ

Návrh nařízení o správě energetické unie otevírá v tomto směru příležitost. Článek 10 o víceúrovňové platformě pro dialog o energetice a klimatu skutečně stanovuje, že by členské státy měly „podpořit aktivní zapojení místních orgánů, organizací občanské společnosti, podnikatelů, investorů a veškerých dalších relevantních zúčastněných stran a široké veřejnosti do

řízení transformace energetiky.“ To znamená, že jednotlivé vlády by neměly města a občanskou společnost pouze konzultovat, ale měly by je skutečně zapojit do společného návrhu svých plánů. S blížícím se termínem pro předložení plánů (koncem roku 2019) by se měly místní orgány přesvědčit, že byly jejich potřeby skutečně zváženy, aby toto ustanovení nepřišlo vniveč.

„KLIMAATAKKOORD“ – PARTICIPATIVNÍ ENERGETICKÉ A KLIMATICKÉ PLÁNOVÁNÍ V NIZOZEMSKU

Vynikající příklad takového participačního procesu existuje v Nizozemsku. V roce 2013 přijala nizozemská vláda po rozsáhlém procesu spolupráce se všemi zúčastněnými stranami svůj první integrovaný energetický a klimatický plán. Dohoda vzešla pod vedením sociální a hospodářské rady z vyjednávání a diskusí mezi 47 stranami se zástupci odborových svazů, místních a národních vládních institucí, nevládních organizací, dodavatelů energie a dalších zájmových skupin. Tento v Evropě velmi ojedinělý proces si vláda zvolila, aby splnila požadavky EU na předložení národního plánu o tom, jak chce dosáhnout svého

podílu na cílech EU v oblasti obnovitelných energií a energetické účinnosti. Přestože byla tato první dohoda velmi ambiciózní, byly k ní tři námitky: nebyl zapojen parlament, proces postupoval příliš shora dolů a odpovědnosti nebyly jasně přiřazeny. Po celostátních volbách v roce 2017 byl zaveden nový proces, který přizval všechny zúčastněné strany k vyjednání nové dohody o klimatu (konkrétní cíle v rámci odvětví, přidělení odpovědností a prvky snížení nákladů) a rozdělil ji do pěti kategorií: průmysl, zemědělství, stavby, mobilita a elektřina.

VLÁMSKÉ OBCE POŽADUJÍ ROZHODNÉ SLOVO V REGIONÁLNÍ ENERGETICKÉ POLITICE

V listopadu 2017 zveřejnilo 11 vlámských měst ve známých vlámských novinách „De Morgen“ otevřenou výzvu, která vyzývá národní vládní instituce zabývající se energetickými otázkami, aby z nich udělaly „plnohodnotné partnery politiky v oblasti změny klimatu“. Tento text doplněný přímým dopisem odpovědnému ministrovi odkazuje na cíl Paktu starostů a primátorů snížit do roku 2030 emise CO₂ o 40 %, který se podepsaná města zavázala dodržet. „Snížení o 40 %, zejména s ohledem na pozdější

klimatickou neutralitu, již nelze dosáhnout malými změnami. Je zapotřebí velké změny; systémové změny“ uvádí článek. Pro objasnění města vysvětlují, jak podporují občany a podniky v šetření energiemi a rozvíjení projektů v oblasti obnovitelné energie.

A dále také vysvětlují, jak je vše součástí větší ekonomické transformace zahrnující transformaci potravinových a zemědělských systémů, které vyžadují vzájemné posílení na všech vládních úrovních.

JAKO PARTNER NEBO ZPROSTŘEDKOVATEL PROJEKTU

Poskytnutí přímé podpory iniciativám komunitní energie

3.8 Vytvoření nebo pověření zvláštního orgánu

Jakmile dojde k přijetí politického závazku pro rozšíření komunitní energie, dalším logickým krokem je přidělení odpovídajících zdrojů a nástrojů, které s tím pomohou. Takové platformy mohou mít podobu informačních center, které společenství pro obnovitelné zdroje navedou k relevantním informacím a know-how, pracovních setkání, konferencí nebo poskytnutí poradenských materiálů. Také na sebe mohou vzít podobu jednotných kontaktních míst, které budou developerům přímo asistovat s konkrétními projekty.

Velmi charakteristickým případem na vnitrostátní úrovni je **Skotsko**, které vytváří pro projekty komunitní energie podpůrné struktury. V čele správy systému komunitní a obnovitelné energie skotské vlády je konsorcium složené z národní energetické agentury, charity životního prostředí a tří sociálních podniků. Veškeré informace jsou soustředěné na webovou stránku s názvem „Local Energy Scotland“ (Místní energie ve Skotsku) a konsorcium poskytuje komunitním skupinám financování úvěrů, pomoc při poskytování grantů a odborné poradenství.

Okres **Steinfurt** v Německu má pracovní skupinu sestávající se z místních starostů a zástupců veřejných služeb a zemědělského průmyslu. Jejím cílem je vytvořit „pokyny pro občanské větrné elektrárny“, které mají zvýšit účast místních zainteresovaných stran a vést je ve financování a plánování těchto infrastruktur, což přispívá k tvorbě regionálních hodnot. O rok později byla vytvořena „stanice pro větrnou energii“, která uvedla pokyny do praxe a poskytla občanům, místním úředníkům, podnikům, zemědělcům, zastáncům ochrany přírodního prostředí a dalším jednotné kontaktní místo. „Kulatý stůl pro větrnou energii“ je také pověřen řešením konfliktů mezi lidmi.²⁴ Současně byl zahájen projekt „NLG Bürgerwind“ (Občanský vítr), který má v okrese Steinfurt radit iniciativám komunitní energie a doprovázet je v plánování a realizaci projektů občanské větrné energie, čímž má okres přiblížit ke splnění energetické soběstačnosti do roku 2050.²⁵

3.9 Mapování potenciálu a navazování kontaktů

Mapování potenciálu obnovitelné energie pro město a jeho okolní prostředí pomocí specializovaných mapovacích nástrojů může být při pomoci energetickým družstvům maximalizovat projektové příležitosti klíčové.

V **Gentu** vytvořily místní orgány internetovou solární a tepelnou mapu, která pomůže obyvatelům a komunitám identifikovat střechy vhodné k instalaci solárních panelů, získat informace o poplatcích za teplo a příležitostech na dodávku tepla a také poskytne atlas geotermálního potenciálu v celém městě. Podobné nástroje vyvinulo i mnoho dalších měst, jako například **Freiburg** v Německu nebo **Vídeň** v Rakousku.

Stejně tak i pařížský plán neutrality z hlediska klimatu ve verzi pro rok 2018 uvádí, že **Paříž** bude podporovat zapojení občanů do výroby obnovitelné energie, aby se Pařížané mohli plně podílet na dosažení uhlíkové neutrality: „podpoří občanská družstva se solárními projekty tím, že identifikuje vhodné střechy, kam se mohou zařízení nasadit“.

Ve druhém kroku po zhodnocení potenciálu místní orgány často působí jako zprostředkovatelé navazující kontakt s různými zúčastněnými stranami, aby je dostaly k jednomu stolu. V případě výše uvedeného projektu „Buurzame Stroom“ v Gentu město identifikovalo a svolalo různé

partnery projektu a zároveň jim dělalo rozhodce. Vzhledem k tomu, že místní orgány mají přehled o různých projektech na svém území a kontakty na potenciální developery projektů, mohou zásadním způsobem ovlivnit, zda projekty nebo komunitní skupiny vzniknou.

V **Plymouthu** ve Velké Británii místní rada sdružila zakládající členy spolku pro prospěch komunity s názvem „Plymouth Energy Community“, jehož cílem bylo poskytovat energetické poradenství a účinná řešení zranitelným domácnostem a vypořádat se tak s energetickou chudobou ve městě. Po velmi rozsáhlé kampani zaměřené na zapojení veřejnosti poskytlo město spolku úvěr pro začínající podniky, grant a pomohlo mu

vytvořit vhodný obchodní plán. Spolek zahájil svou činnost v roce 2013 a město předalo plnou kontrolu správním radě tvořené dobrovolníky z místní komunity. Z původních 100 zakládajících členů se spolek rozrostl na zhruba 1 200 osob a organizací. Původní zaměření na poskytování poradenství občanům při změně dodavatelů energií a snížení spotřeby se nyní rozšířilo o cenově dostupná nebo bezplatná řešení pro izolaci domů a modernizaci kotlů. Spolu s dobrovolnickým a školicím programem vznikl tým pro domácí energetiku. V roce 2014 vznikla dceřiná společnost s názvem „PEC Renewables“ za účelem „financování a budování komunitně vlastněných zařízení na výrobu obnovitelné energie ve městě“.²⁶

3.10 Poskytování přístupu k veřejným místům a infrastrukturám

Když rozpočtová omezení neumožňují finanční podporu, místní orgány mohou projektům komunitní energie poskytnout podporu formou přístupu k veřejným pozemkům, budovám a zařízením. V některých případech může mít tato nepeněžitá podpora dokonce podobu surovin pro zpracování biomasy z komunálního odpadu.

V Německu více než dvě třetiny družstev používají k umístění zařízení střešní plochy nebo nemovitosti obcí. Britské město Plymouth zpřístupnilo družstvu Plymouth Community Energy k instalaci solárních panelů střechy 32 škol a veřejných budov.

Obecní budovy, jako například školy, nemocnice, úřady a komunitní centra, jsou často prvním cílem energetických družstev pro umístění zařízení, protože se očekává, že účel využití těchto budov se dlouhodobě nebude měnit, a dosažené úspory budou přímo prospěšné komunitě. Například peníze, které škola ušetří za elektřinu, mohou posloužit ke zlepšení výuky, modernizaci vzdělávacích materiálů a vybavení atd.²⁷

Ve **Frankfurtu** se v roce 2013 zpřístupnila střecha veřejné sportovní haly k instalaci fotovoltaického systému, který financovalo 20 místních občanů z oblasti Rýn-Mohan. Roční hlášení, které je k dispozici na webové stránce družstva, ukazuje, že elektrárna nyní dodává elektřinu odpovídající 60 domácnostem, v roce 2017 zmírnila emise CO₂ o 116 tun a vygenerovala přibližně 44 000 eur.

3.11 Zajištění financí a vybírání finančních prostředků

Kromě nalezení vhodných partnerů a umístění pro projekty je samozřejmě největší výzvou komunitních skupin zajištění financování, zvláště v tomto velmi konkurenčním prostředí, ve kterém se musí pohybovat. Než budou moci **zajistit financování** samotné infrastruktury, musí nejprve získat počáteční finance na studie proveditelnosti, řízení projektu a veškeré administrativní požadavky spojené z financovatelností projektu. I zde mohou místní orgány poskytnout velmi potřebný impuls, tak jako v případě rady města Plymouth nebo fondu „**Bristol** Community Energy Fund“ výše – rada města vytvoří systém, který poskytne místním komunitním skupinám granty a úvěry pokrývající náklady na vývoj projektů v oblasti obnovitelné energie.

V některých případech mohou místní orgány také poskytnout pro technickou podporu konkrétních projektů personální zdroje. Gent například poskytl finanční prostředky místnímu družstvu EnerGent, aby najalo odborníka, který v této oblasti pomůže s vývojem projektu inteligentní sítě. Podobně městská rada v Plymouthu poskytla osmi zaměstnancům družstva Plymouth Energy Community místo ve svých kancelářích a jako nepeněžitou formu příspěvku nabídla tři své zaměstnance.¹⁰

V ostatních případech mohou místní orgány pomoci komunitám čelit vysokým počátečním nákladům infrastruktury obnovitelné energie. Například v roce 2017 zahájil **Amsterdam** slevový program pro komunitní projekty střešních solár-

ních panelů s názvem „Dak voor de Stad“ (doslovně: „Střecha pro město“), který poskytuje dotace v rozmezí od 5 000 do 30 000 eur a pomáhá tak projektům s minimální kapacitou ve výši 100 kW a „solárním družstvům“ s alespoň 10 členy pokrýt náklady na nákup a instalaci fotovoltaických systémů.

Mimo to mohou místní orgány do občanských energetických projektů **přímo investovat** a dělit se s energetickými družstvy o akcie. Finanční účast města pomáhá také s důvěryhodností projektů. V Dánsku má místní veřejná služba vlastněná Kodaní 50% podíl na větrné farmě „Middelgrundens Vindmøllelaug“ na moři za přístavem a druhou půlku vlastní družstvo. Obdobně funguje družstvo v belgickém městě Mouscron, na kterém má město 15% podíl a dalších 55 % vlastní občané.

V případech, že veřejné finance neumožňují přímé investice, mohou místní orgány hrát také klíčovou roli při pomoci projektům komunitní energie **získat financování od třetích stran**. Například skupinové financování je stále oblíbenějším způsobem financování projektů obnovitelné energie, které je dostupné velké cílové skupině občanů, přičemž některé platformy přijímají investice začínající na pouhých 5 eurech. Ve své strategii pro neutralitu z hlediska klimatu do roku 2050 považuje **Paříž** skupinové financování, skupinové úvěrování a skupinové akcie za klíčový pilíř svého cíle pro rok 2020, kterým je „umožnit Pařížanům stát se skutečnými akcionáři klimatického plánu“.

JAKÉ FINANCOVÁNÍ EU PRO KOMUNITNÍ ENERGIÍ Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ?

Jako součást evropských investičních a strukturálních fondů může být v rámci komunitní energie z obnovitelných zdrojů využito řady relevantních zdrojů financování, včetně nástroje s názvem „komunitně vedený místní rozvoj“, který podporuje strategie územního rozvoje mechanismem zdola nahoru. Ve stejném duchu, jako je tomu v případě nových ustanovení směrnice o obnovitelných zdrojích energie, musí místní rozvoj komunity obsadit do čela i místní akční skupiny s odpovídajícím zastoupením „místních veřejných a soukromých socioekonomických zájmů“.

Prostřednictvím těchto grantů mohou být podporovány projekty budování kapacit a participační procesy k budování komunitního vlastnictví.

Kromě toho Evropský pakt starostů a primátorů také nabízí užitečného interaktivního **průvodce financováním**, který poskytuje přehled různých dalších možností financování. Poskytuje informace o iniciativách řízených Evropskou unií, členskými státy a klíčovými finančními institucemi, jako je Evropská investiční banka. Průvodce také obsahuje informace o podpůrných službách a inovativních systémech financování.

Kromě toho kancelář Paktu starostů a primátorů pravidelně zveřejňuje informace o inovativních systémech financování realizovaných jeho signatářskými městy a o tom, jak je možné je replikovat.

JAKO PROVOZOVATEL INFRASTRUKTURY

Správa energetické infrastruktury s účastí komunity

3.12 Nabídnutí účasti na místních veřejných službách

V některých zemích institucionální a hospodářský rámec umožňuje místním orgánům přímo provozovat energetické projekty a infrastruktury, často prostřednictvím dceřiných společností poskytujících veřejné služby. Typickým příkladem je německý model „Stadtwerke“, který je zajímavý pro čím dál větší počet měst po celé Evropě.

Některé obce v Německu vzaly tento proces posílení místní účasti ještě o krok dál a většinou prostřednictvím družstev podpořily přímou účast občanů. Daly jim tak rozhodné slovo nad tím, jak se veřejné služby spravují a jakým způsobem prospívají celé komunitě.

V roce 2008 takový proces zahájilo německé univerzitní město Jena, druhé největší město v Durynsku. Člen dozorčí rady Stadtwerke, který byl zároveň předsedou Strany zelených v městské radě, začal shromažďovat podporu pro svůj nápad založit energetické družstvo, které odkoupí akcie třetí strany v obecní společnosti.

Po intenzivních jednáních a jako výsledek voleb v roce 2009 přijala městská rada rozhodnutí, které umožnilo občanům odkoupit až 10 % akcií obecní energetické společnosti. Jako přímý důsledek tohoto rozhodnutí bylo v březnu 2011 založeno družstvo BürgerEnergie Jena eG. Mezi místními občany byla zahájena rozsáhlá komunikační kampaň, která propagovala nejen finanční přínos z akcií místní veřejné služby, ale také vliv komerční strategie na prosazování udržitelnější a společensky odpovědnější dodávky energie. V dubnu 2014 získalo asi 1 000 jenských občanů 2% podíl akcií na místní a sledovatelné investici v hodnotě 8,2 milionu eur do energetické budoucnosti města. Družstvo BürgerEnergie Jena eG, které ve čtyřech po sobě jdoucích letech rozdělilo mezi své členy dividendu ve výši 4 %, zasedá od ledna 2017 v poradním výboru Stadtwerke (dříve toto místo bylo vyhrazeno členům s alespoň 5 % podílem) a podílí se na strategických rozhodnutích této veřejné služby.

3.13 Otevření kapitálu u obecních energetických projektů

V Německu asi 40 % místních veřejných služeb nabídlo občanům a družstvům příležitost se přímo zapojit do projektů, které provozují. Například sdružení Stadtwerke Union Nordhessen, které na **severu Hesenska** sdružuje obecní veřejné služby, otevřelo asi 75 % svých projektů účasti komunitních subjektů a sousedních místních orgánů a od té doby vybralo přibližně 70 milionů eur. Obdobně použilo tento model k financování vodní elektrárny a dvou solárních elektráren i sdružení **Augsbourg** Stadtwerke v Bavorsku a během pouhých čtyř týdnů získalo 20 milionů eur. Velká část veřejných služeb v Německu vidí tento přístup participačního financování jako způsob, jak si mezi občany udržet důvěru a loajalitu a zvýšit celkové přijetí projektu.⁵

Ve Francii se asi 5 % území zásobuje stávajícími obecními distribučními společnostmi, které měly možnost po zákoně o znárodnění elektrárenského a plynárenského odvětví z roku 1946 zůstat nezávislé. Jejich místní zakořenění a blízkost k zákazníkům je také tlačí směrem k přímější účasti. Mandát místní veřejné služby ve městě **Grenoble** ve francouzských Alpách uvádí, že by rádi „opět zapojili občany do otázek energetiky prostřednictvím otevřeného přístupu, který spojí místní zainteresované strany“. V tomto duchu plánuje veřejná služba poskytnout dalším místním orgánům příležitost zúčastnit se na kapitálu projektů a podpořit participační financování občanů.

OBECNÍ „ENERGETICKÉ DLUHOPIŠY“ V BRITSKÉM SWINDONU

Město **Swindon** ve Velké Británii plánuje do roku 2030 rozvinout nízkouhlíkové hospodářství. Obecní energetická společnost (zcela vlastněná městskou radou) se v roce 2016 spojila s ekologickou investiční platformou s názvem Abundance, aby spolufinancovaly solární a větrnou elektrárnu.²⁸

Na první 4,8MW větrnou elektrárnu s názvem „Common Farm“ získalo město od občanů během pouhých dvou měsíců 1,8 milionu liber (místo přidělených tří milionů) a zbylými třemi miliony liber přispělo. Prostřednictvím reklam zveřejněných na místní železniční stanici a ve večerních novinách dostali občané možnost investovat i pouhých 5 liber. Už po prvním roce provozu získali místní

obyvatelé návratnost investice ve výši mezi 5 a 6 %. O několik měsíců později použila obecní společnost stejný mechanismus ke spolufinancování 5MW elektrárny „Chapel Farm“, která se nyní nachází na místě bývalé skládky vlastněné místními orgány. Tento druhý projekt umožnil občanům získat nezdaněnou návratnost investic ve výši 6 % po dobu 20 let a pomohl místním orgánům přesměrovat část zisků do dalších důležitých projektů místní komunity.²⁹

Tyto inovativní systémy získávání finančních prostředků z úspor občanů jsou často řešením pro mnoho evropských místních orgánů, které chtějí úsporným opatřením svých vlád.

3.14 Spojování úsilí na kampaních pro opětovné převedení pod obecní správu

Rostoucí počet komunit po celé Evropě si přeje spojit se s místními zástupci a získat zpátky kontrolu nad klíčovými místními infrastrukturami a sdílenými zdroji. Hnutí za přechod po celém kontinentu se neustále dožadují sdíleného vlastnictví a řízení zdrojů a zařízení. Tato hnutí se občas spojují se širšími politickými cíli místního hospodářského obnovení či reindustrializace.

Jedním z nejvýznamnějších případů vedených hnutí za převedení pod obecní správu je pravděpodobně **hamburské**. V roce 2013 po tříleté kampani „Náš Hamburk, naše síť“ hlasovalo v referendu 50,9 % občanů ve prospěch převedení elektrických, tepelných a plynových sítí pod správu obce. Převzetí elektrické sítě bylo dokončeno v roce 2016 bez ztráty pracovních míst. Navzdory obavám odborů se zachoval veškerý personál. Plynová soustava přešla do vlastnictví obce v roce 2018 a tepelná síť bude městem odkoupena do 1. ledna 2019. Dnes se obecní veřejné sítě zaměřují na prodej místní a převážně ekologické energie a provozují se spíše se sociálně-ekonomickým ohledem než s ohledem na maximalizaci zisku. Na rozdíl od výše uvedených případů, model Hamburku přímou účast občanů při rozhodování v otázkách veřejných služeb nezahrnuje. Místní družstvo však hraje důležitou roli při pořádání diskusí, které mají přimět obec identifikovat obnovitelné zdroje energie pro budoucí provoz sítě dálkového vytápění. Tyto debaty nazývané „Wärmedialogue“ už například identifikovaly možnost odvádět odpad-

ní teplo z měděné pece na jihovýchodě města a nahradit tím část současných zdrojů energie z fosilních paliv.

Ve městě **Titisee-Neustadt** s 12 000 obyvateli proběhl proces převedení pod obecní správu ve spolupráci s občany. V roce 2011 zahájilo město prostřednictvím vytvoření nového místního družstva, které nyní vlastní 10% podíl na projektu, kolektivní finanční podporu od občanů. Dosavadní družstevní společnost veřejných služeb EWS Schönau, která vznikla jako součást protijaderného hnutí a aktuálně zásobí 170 000 zákazníků, poskytla 30 % kapitálu na odkoupení sítě a odborné znalosti týkající se obecního převzetí a provozování.⁵

Podobně i město **Haßfurt** v Bavorsku se zhruba 13 000 obyvateli vybralo prostřednictvím občanského družstva asi 1,5 milionu eur ke spolufinancování částečného převzetí distribuční sítě.

Je důležité poznamenat, že i před těmito hnutími za převedení pod obecní správu se němečtí občané a družstva snažili v některých městech zastavit pokusy o privatizaci obecního majetku. Došlo k tomu například v Lipsku, kde velká občanská iniciativa vedla k místnímu referendu, které zastavilo projekt sociálnědemokratického starosty na prodej podílu obecní společnosti francouzské veřejné službě Engie (dříve společnost Gaz de France).

„ENERGIE PRO LIDI, NE ZA ÚČELEM ZISKU“, LONDÝNSKÝ STAROSTA SE PO OBČANSKÉ KAMPANI ZAVAZUJE VYTVOŘIT MÍSTNÍ VEŘEJNOU SLUŽBU

Před komunálními volbami v roce 2016 se kampaň „Switched on London“ aktivně zasadila o založení zcela veřejné energetické společnosti se sídlem v Londýně. Po svém zvolení starostou se Sadiq Khan zavázal, že vytvoří neziskovou společnost „Energy for Londoners“ (energie pro Londýňany). Mezi konkrétními doporučeními aktivistů bylo sestavení správní rady tvořené z jedné třetiny představiteli místních orgánů, druhou třetinu by zastávali zvolení zaměstnanci energetické společnosti a poslední třetinu by tvořili běžní obyvatelé Londýna, kdy po-

lovina míst by byla rezervovaná pro ženy. Dalším návrhem bylo spoléhat se na sousedská shromáždění zaručující rozsáhlé zapojení komunity. Navíc webová stránka kampaně volala po společnosti, která je „sociálně spravedlivá a řeší energetickou chudobu prostřednictvím spravedlivě naceněného systému a investic do energetické účinnosti domácností“ a která bude „ekologicky udržitelná díky závazku prodávat plně obnovitelnou energii, jak jen to bude prostřednictvím partnerství s místními programy komunitní výroby energie možné“.

ZÁVĚR

Partnerství mezi městy a občany začínají tvořit oporu pro nové modely správy v oblasti transformace energetiky. Je zřejmé, že je nutné takové vztahy dále studovat, podporovat a rozvíjet, zvláště když jsou tak jasně vzájemně prospěšné.

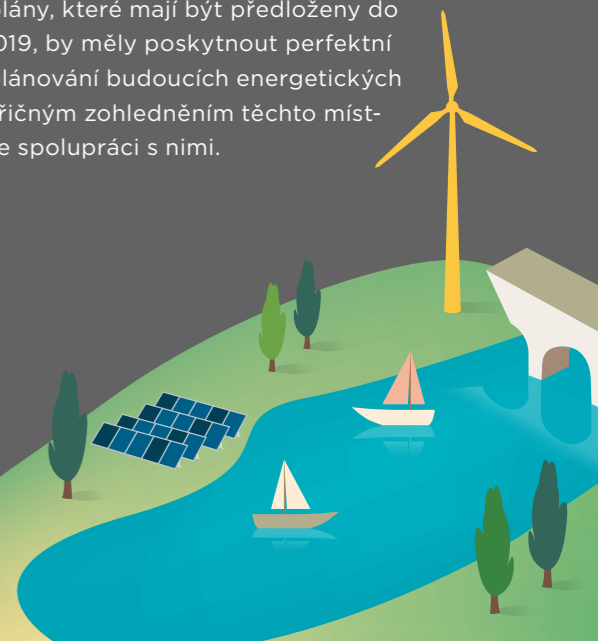
Podpora místních orgánů a jejich zapojení do hnutí komunitní energie přispívá místnímu hospodářskému rozvoji a také sociální spravedlnosti a soudržnosti. Pomáhají vytvářet nové demokratické prostory pro zapojení občanů do veřejného života, zlepšují odolnost města snížením závislosti na dodávkách a místní samosprávy v konečném důsledku získávají nové odborné znalosti.

Města mají na výběr z několika strategií, jak občanské energetické projekty zviditelnit. V této příručce jste si mohli všimnout, že existují určité strukturované stavební bloky, které každá solidní strategie komunitní energie vyžaduje, včetně přijetí dlouhodobých cílů, mapování místního potenciálu a propojení všech příslušných zúčastněných stran. Na základě manérovacího prostoru, který často určuje vnitrostátní kontext, pak mohou místní orgány převzít různé role od strategických poradců až po partnery projektu, provozovatele infrastruktury apod.

Nové modely společné energetické správy s občany zahrnující vytvoření místních energetických společnos-

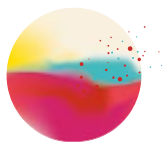
tí nebo sociálních podniků a občanských družstev proto berou Evropu útokem. Balíček Čistá energie pro všechny Evropany má vznik a rozšiřování těchto „energetických komunit“ podpořit a je jen na každém městě, regionu nebo státu, jak k tomu přistoupí.

Členské státy EU by proto měly zajistit, že města mají správné lidské zdroje, právní kompetence, odborné znalosti a finanční páku tyto nové podoby modelů řízení energetického systému zavést. Účinným způsobem, jak zajistit zavedení odpovídajícího podpůrného rámce, tak jak tomu bylo ve Skotsku, je stanovení vysokého cíle pro místně a komunitně vlastněnou kapacitu obnovitelné energie. Národní energetické a klimatické plány, které mají být předloženy do konce roku 2019, by měly poskytnout perfektní příležitost k plánování budoucích energetických scénářů s patřičným zohledněním těchto místních hnutí a ve spolupráci s nimi.

ZDROJE

- 1 Nikola Sahovic, Patricia Pereira da Silva, « Community Renewable Energy - Research Perspectives », Energy Economics Iberian Conference 2016. URL: https://ac.els-cdn.com/S1876610216316629/1-s2.0-S1876610216316629-main.pdf?_tid=7b451e33-04a9-416e-bc63-5e6db3c4ec90&acdnat=1547457422_f760dd9a85f872dd18429315b33d14b9#page=1&zoom=auto,-18,744
- 2 Institut dezentrale Energietechnologien, Universität Kassel, « Regionale Wertschöpfung in der Windindustrie am Beispiel Nordhessen », Mai 2016. URL: https://www.uni-kassel.de/fb07/fileadmin/datas/fb07/5-Institute/IVWL/Wetzel/Regionale_Wertsch%C3%B6pfung_in_der_Windindustrie.pdf
- 3 WiseGRID project, « Wide scale demonstration of Integrated Solutions for European SmartGrid », 2017. URL: https://cdn.nimbu.io/s/76bdjzc/channelentries/oan2oj6/files/D2.1_WiseGRID_requirements_Use_cases_and_pilot_sites_analysis.pdf?gej0qha
- 4 Gent Klimaatstad, « Ghent climate city working overtime - Ghent climate plan 2014-2019 ». URL: https://www.stepupsmartcities.eu/Portals/51/Tools%20and%20Resources/Enhanced%20SEAPs/Annex%20A_Ghent%27s%20enhanced%20SEAP_Climate%20Plan%202014-2019.pdf
- 5 Andreas Rüdinger, « Local energy ownership in Europe - an exploratory study of local public initiatives in France, Germany and the United Kingdom », Energy Cities, June 2017. URL: http://www.energy-cities.eu/IMG/pdf/local_energy_ownership_study-energycities-en.pdf
- 6 Satoko Kishimoto, Olivier Petitjean, « Reclaiming Public Services: How cities and citizens are turning back privatisation », TNI, June 2017. URL: https://www.tni.org/files/publication-downloads/reclaiming_public_services.pdf
- 7 Ann Vikkelso, Jens H M Larsen, Hans Chr. Sorensen, « The Middelgrunden Offshore Wind Farm, a popular initiative », CEEQ, March 2003. URL: <https://stateofgreen.com/files/download/1087>
- 8 « Danes take back the Middelgrunden », Renew.biz, November 2018. URL: <https://renew.biz/50044/danes-take-back-the-middelgrunden/>
- 9 Energy Cities, « Citizens' Solar Power Plant in Vienna », RNP project, 2018. <https://www.renewables-networking.eu/documents/AT-Vienna.pdf>
- 10 Luke Wilson, « Community Energy: A Local Authority Perspective - State of The Sector Report Addendum », Community Energy England, 2017. URL: https://communityenergyengland.org/files/document/70/1501767092_CommunityEnergyALocalAuthorityPerspective.pdf
- 11 Uli Ahlke's interview, « We need a citizen-oriented energy supply », World Future Council, September 2018. URL: <https://www.worldfuturecouncil.org/interview-energy-transition-in-germany/>
- 12 Scottish Government, « Scottish Government Good Practice Principles for Shared Ownership of Renewable Energy Developments », November 2018. URL: <https://www.gov.scot/publications/consultation-scottish-government-good-practice-principles-shared-ownership-renewable-energy-developments/>
- 13 « Le CESE préconise un objectif de 15% des énergies renouvelables entre les mains des collectivités et des citoyens d'ici 2030 », le collectif pour les énergies citoyennes, Février 2018. URL: <https://www.enercoop.fr/content/le-cese-preconise-un-objectif-de-15-des-energies-renouvelables-entre-les-mains-des>
- 14 Gouvernement wallon, « Cadre de référence pour l'implantation d'éoliennes en région Wallonne », Février 2013. URL: <https://energie.wallonie.be/servlet/Repository/cdr.pdf?ID=28134>
- 15 Anne Bringualt, Miriam Eisermann, Sylvie Lacassagne, « Cities heading towards 100% renewable energy by controlling their consumption - food for thought and action », CLER, Energy Cities, RAC France, November 2016. URL: http://www.energy-cities.eu/IMG/pdf/publi_100pourcent_final-web_en.pdf
- 16 Esther Bailleul, « Nouvelles solidarités urbain-rural, une condition de la transition énergétique nationale - des bénéfices mutuels pour les territoires », CLER, November 2018. URL: <https://cler.org/wp-content/uploads/2018/11/Etude-nouvelles-solidarites-urbain-rural.pdf>
- 17 Mairie de Paris, « Plan climat de Paris, vers une ville neutre en carbone et 100% énergies renouvelables », Mai 2018. URL: <https://api-site-cdn.paris.fr/images/102678>
- 18 Smarter Together project, « Report on collective self-consumption of Photovoltaic », October 2016. URL: <https://www.smarter-together.eu/file-download/download/public/429>
- 19 Mairie de Paris, « Vers une ville neutre en carbone et 100% énergies renouvelables » March 2018. URL: https://www.apc-paris.com/system/files/file_fields/2018/04/20/nouveauplanclimat.pdf
- 20 Energie Partagée, « Entre participatif et citoyen, la CRE balance... », July 2018. URL: <https://energie-partagee.org/participatif-et-citoyen-la-cre-balance/>
- 21 David Deller, Paul Bernal, Morten Hviid and Catherine Waddams Price, « Collective Switching and Possible Uses of a Disengaged Consumer Database », Centre for Competition Policy and the University of East Anglia, August 2017. URL: <http://competitionpolicy.ac.uk/documents/8158338/19064125/Collective+Switching+Report+-+August+2017.pdf/127c78b6-faad-4496-b198-f56862230896>
- 22 Laura Brinker, « Ofgem Call for Evidence on the future of supply market arrangements - UK Energy Research Centre response », UK Energy Research Centre, March 2018. URL: <http://www.ukerc.ac.uk/asset/1403B377-6A62-4554-985420E7BDE3A61F/>
- 23 « Community Choice Aggregation », Local Power. URL: <http://www.localpower.com/CommunityChoiceAggregation.html>
- 24 Press release, « Future Policy Award 2018 crowns best policies on agroecology and sustainable food systems » World Future Council, 2018. URL: <https://www.worldfuturecouncil.org/page/2/?lang=1>
- 25 NLF Bürgerwind GmbH. URL: <http://www.nlf-buergerwind.de>
- 26 Plymouth Energy Community. URL: <http://www.plymouthenergycommunity.com/about/story>
- 27 Dr Giovanna Speciale, « Community Energy in London: Realising the Potential », Community Energy London, June 2018. URL: <http://communityenergy.london/wp-content/uploads/2018/06/Community-Energy-in-London-Realising-the-potential.pdf>
- 28 Emily Creamer, Will Eadson, Bregje van Veelen, Annabel Pinker, Margaret Tingey, Tim Braunholtz-Speight, Marianna Markantoni, Mike Foden, Max Lacey-Barnacle, « Community energy: Entanglements of community, state, state and private sector », The UK Energy Research Centre, May 2018. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/gec3.12378>
- 29 Public Power Solutions, « Chapel Farm Solar Park ». URL: <https://www.publicpowersolutions.co.uk/resources/case-studies/chapel-farm-solar-park/>

ENERGYCITIES

www.renewables-networking.eu

Datum zveřejnění

Únor 2019

Autor

Alix Bolle, Energy Cities

Grafický design

unger+ kreative strategien GmbH,
www.ungerplus.de

Příspěvatelé a editoři

- » Andreas Rüdinger, Institut pro udržitelný rozvoj a mezinárodní vztahy (IDDRI)
- » Josh Roberts, Rescoop.eu
- » Sofie Verhoeven, City of Ghent
- » Sonia Dunlop, Solar Power Europe
- » Frédéric Boyer, Sara Giovannini, Adrian Hiel and Claire Roumet, Energy Cities

